

Voorwoord

Frank Saris

De hoogtepunten van het afgelopen jaar werden kortgeleden bij onze bijeenkomst in de Bastei door Bram op een deskundige en sympathieke manier bij elkaar gezet en besproken. Dan zie je, via de lenzen van al die topfotografen, hoe rijk ons werkgebied nog steeds is, zowel de kleine variant als de meer uitgebreide. Dan zie je om je heen ook bijna alle echte actievelingen. Zoveel talent!

De gepresenteerde platen zouden eigenlijk niet in het digitale hiernamaals moeten verdwijnen, zoals enkele leden vorig jaar al opmerkten. Opnieuw kwam die gedachte naar boven. Iemand stelde voor om er in filmhuis Lux een publieke vertoning van te maken (met Bram uiteraard). Een betere manier om ons werk onder de aandacht te brengen is er eigenlijk niet. Je zou de platen ook tijdelijk kunnen inlijsten en bij elkaar kunnen hangen op een vaste plek in de Bastei. Niet als deel van een competitie (want hoe kun je nu uit zoveel verschillende insteken de beste halen?), maar als caleidoscopisch beeld van een heel jaar.

Dat stonden we te bedenken, bovenop het mooie nieuwe terras van de Bastei. Eigenlijk een uitgelezen plek om een trektelpost in te richten: Valkhof 2.0. We zouden een verbinding kunnen maken met de luchtmacht-vogelradar. Dan kun je de trek in het onderzoekslab van de Bastei in real time laten zien. Afijn, dat is misschien iets om met elkaar te bespreken bij de ALV op 26 maart aanstaande. Kom mee praten!

Versterking redactie Mourik gevraagd

redactie

Chris van der Heijden gaat na vijf jaargangen vanwege andere werkzaamheden stoppen als redacteur en coördinator van ons clubblad de Mourik.

Daarom is de redactie op zoek naar een nieuw redactielid. Je taken zullen bestaan uit het maken van de planning van de Mourik en ervoor te zorgen dat elk nummer is gevuld met leuke en interessante artikelen. Dat doe je samen met collega-redactieleden Jeroen Veeken en Vincent Sanders en je wordt erbij ondersteund door een team van regio-informanten en schrijvers die regelmatig bijdragen leveren aan de Mourik. Uiteraard kun je ook zelf schrijvend bijdragen leveren aan ons blad.

Lijkt het je leuk om de redactie van de Mourik te komen versterken? Stuur dan een mail naar redactie@vogelwerkgroepnijmegen.nl

Jaarverslag 2017

Een jaar van bezinning

Na de ALV van vorig jaar heeft de VWG met haar vele leden de draad weer energiek opgepakt en de blik gericht op de toekomst van de vogels. Dat is immers ook de toekomst van de VWG.

Het is nog steeds erg duidelijk dat alleen het kijken naar en het onderzoeken van vogels niet voldoende is om de kwaliteit in ons werkgebied overeind te houden. De VWG wordt gelukkig bij veel geplande ontwikkelingen betrokken en geraadpleegd. Ook gebeuren er vaak zaken die een wat steviger optreden van de VWG als beschermingsinstrument noodzakelijk maken. We proberen dan juist die activiteiten op te pakken, die een grote kans hebben op een positief resultaat.

Het verbinden van tal van vogelaars in onze regio in beheer, onderzoek en educatie, om de vogelrijkdom te behouden, is een onderwerp om steeds weer bij stil te staan en om trots op te zijn. Chapeau voor alle leden die zich hier vrijwillig en onbaatzuchtig voor inzetten!

We staan er gelukkig niet alleen voor: in 2016 besloten we de banden met andere natuurorganisaties weer wat op te warmen, alles ten dienste van de gevederde vrienden. Dit wordt nu ook door de gemeente Nijmegen duidelijk onderkend: in 2018 worden de vrijwilligers in een speciaal symposium door de wethouder van Nijmegen in het zonnetje gezet.

Hieronder volgt een overzicht van onze activiteiten uit het afgelopen jaar, met hier en daar doorkijkjes naar het nieuwe jaar.

Excursies en lezingen

2017 Begon met een terugblik op 2016 als vogeljaar. Tijdens het Visueel Jaaroverzicht werden zo'n 250 van de mooiste en meest spectaculaire vogelbeelden uit het werkgebied getoond aan maar liefst 65 geïnteresseerden! Een geweldige opkomst en dus een goede aftrap van het nieuwe jaar. Op 18 februari vertrok een dagexcursie naar Zeeland onder leiding van Jos van Oostveen. De excursiegangers kwamen terug met waarnemingen van soorten als IJseend, Sneeuwgorst en Strandleeuwerik. Tussen februari en oktober vonden zeven gevarieerde jeugdexcursies plaats. In maart heeft een aantal leden een cursus heggenvlechten gevolgd in de Maasheggen, die speciaal voor de Vogelwerkgroep werd aangeboden. Half april verzorgde Jordy Houkes een excursie over weidevogelbescherming in de Liendense Waard, één van de weinige resterende weidevogelbolwerken in ons werkgebied. Er werd gezocht naar nesten van Kievit en Tureluur. Vanaf medio april begonnen ook de jaarlijks terugkomende Dinsdagavondexcursies weer, waarbij te voet of per fiets een gebied in de regio werd verkend. Door meerdere excursieleiders werden de Ooijpolder, Millingerwaard, Polder van Bommel, Liendense Waard en Mulderskop bezocht. De laatste voor de traditionele afsluiting met Nachtzwaluwen. Op 29 april vertrok een vroege vogelexcursie naar De Hamert, waar het in het voorjaar altijd goed toeven is. De Nationale Vogelweek werd groots aangepakt; in regio Nijmegen alleen al werden in dat kader maar liefst zes excursies georganiseerd. De eerste was er vooral één voor de jeugd, waarbij men kon meekijken met het ringen van vogels op de Wylerberg. Later in de week vonden excursies plaats in het Goffertpark, De Bruuk,

de binnenstad van Nijmegen en wederom op de Wylerberg. Tijdens de regionale Big Day op 14 mei deden drie teams mee. 'Team Goudlijsters' wist het oude record aan gort te vogelen met maar liefst 147 waargenomen soorten binnen 24 uur. Van mei tot en met juli waren geïnteresseerden welkom op één van de acht Gierzwaluwexcursies die Jochem Kühnen verzorgde. Petje af! Na het succes van het jaar ervoor nam Paul Gnodde wederom de organisatie van een kampeerweekend in het Lauwersmeer op zich. Naast het Lauwersmeer werd onder andere het Zuidlaardermeergebied bezocht. Garantie voor vele leuke soorten als Witwangstern, Steltkluut en Zeearend. Op 16 en 25 augustus konden deelnemers van de excursie meekijken met de ringwerkzaamheden op vogelringstation de Ooijse Graaf. Hier werden tientallen doortrekkende zangvogels geringd, die van dichtbij konden worden bekeken. In het kader van 'als het maar vliegt' werd op 19 augustus voor het eerst een nachtvlinderexcursie georganiseerd door de Vogelwerkgroep, iets wat dit jaar zeker weer zal gebeuren, want het was een groot succes. Op 21 oktober waren VWG-leden welkom op trektelpost Maldens Vlak. Als er dan op één ochtend een Rode Wouw, een Smelleken en een Klapetekster overkomt, is dat natuurlijk wel heel erg fijn! Op 4 en 25 november werden er snoei- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd in de Liendense Waard en op de vogeleilandjes bij de Kraaijenbergse Plassen. Daarbij had de opkomst best wat hoger mogen zijn. Vele handen maken het werk immers lichter. Het jaar werd afgesloten met een lezing over de determinatie van meeuwsoorten die men bij ons kan aantreffen. Pittige materie waarmee de aanwezigen nu wat beter uit de voeten kunnen.

Al met al een actief jaar met vele leuke activiteiten en initiatieven van leden, waarvoor veel dank! Dergelijke initiatieven worden altijd erg gewaardeerd. Laten we streven naar een minstens zo vol programma

in 2018. Wilt u ook wat organiseren? Neem contact op met brarmubels@hotmail.com.

Vogelcursus voor beginners 2017

In 2017 werd wederom een vogelcursus voor beginners georganiseerd. Er was veel belangstelling en de cursus zat ruim voor aanvang vol. In totaal hebben 32 cursisten deelgenomen, enkele anderen moesten worden teleurgesteld. De cursus bestond uit vijf theorieavonden en vijf zaterdagochtendexcursies in de periode van februari tot en met juni. De avonden hadden dit jaar door enkele nieuwe werkvormen een meer interactief karakter. Er wordt beoogd de deelnemers voldoende uit te rusten om zelf informatie te verzamelen om in het veld te gaan herkennen en om ze te enthousiasmeren voor verschillende vogelactiviteiten.

Tijdens de excursies zijn verschillende biotopen bezocht. Meerdere deelnemers hebben daarnaast de Dinsdagavondexcursies bezocht en een aantal heeft zich aangemeld bij de Vogelwerkgroep.

Er bestaat bij de cursisten behoefte aan meer begeleiding nadat de eerste cursus is gevolgd. Begeleiding in het veld door ervaren werkgroepleden en gegidste excursies gedurende het gehele jaar zijn vaak geuite wensen. De cursusbegeleiding heeft daarop besloten in het najaar nog een extra avond en excursie aan oud-deelnemers aan te bieden. Ook is de vraag bij het bestuur neergelegd om activiteiten te (helpen) ontplooiën, expliciet om nieuwe en beginnende vogelaars verder op weg te helpen.

In de loop van 2017 bleven aanmeldingen voor de vogelcursus voor beginners binnenstromen. Om die reden heeft de vaste begeleidingsgroep besloten in 2018 nogmaals een beginnerscursus aan te bieden, in plaats van de eerder voorgenomen vervolgcursus voor oud-deelnemers.

Avifauna

De VWG heeft al enige tijd een actuele avifauna, die op de achtergrond steeds wordt bijgehouden, voor iedereen toegankelijk. https://nijmegen.waarneming.nl/atlas_start.php.

Bij het lezen van de digitale avifauna moet men beseffen dat het is opgezet als een levend document dat in permanente ontwikkeling is, onder redactie van Erik van Dijk, Sjak Gielen en Fred Hustings.

Ruimtelijke ordening

Samen met regio-informanten probeert het bestuurslid RO de ontwikkelingen in ons werkgebied te volgen en eventueel actie te ondernemen. Het systeem met de regio-informanten werkt nog niet naar tevredenheid. Er zijn afgelopen jaar nauwelijks onderwerpen aangedragen. Wel zijn er enkele leden actief in het aandragen van lokale aandachtspunten: een mooie ontwikkeling!

Omtrent de Liendense Waard is er een goede samenwerking met het Geldersch Landschap. Afgelopen najaar is mede op advies van de VWG grootschalige onderhoud uitgevoerd in de Liendense Waard. Medio februari 2018 heeft er een overleg plaatsgevonden met het Geldersch Landschap over het maaibeheer van haar terreinen. Bij Bergharen zijn afgelopen jaar namelijk diverse weidevogels uitgemaaid. Voor de Liendense Waard is er nog steeds sprake van een mogelijke openbare aanbesteding inzake het toekomstige beheer en onderhoud. Dit blijft een punt van aandacht.

Met het Geldersch Landschap heeft afgelopen jaar ook een intensief traject plaatsgevonden over de kapwerkzaamheden in Heerlijkheid Beek. Dit heeft veel publiciteit gekregen en tot afspraken voor een 'verbetertraject' geleid: in 2018 zullen we aanschuiven om over een meer natuurvolgend bosbeleid te praten.

Het is wel uiterst taaie materie, waarbij we bovendien weinig steun van landelijke natuurbeschermingsorganisaties krijgen. Hier gaan we in 2018 verbetering in aanbrengen.

Er is een nauwe samenwerking met het Brabants Landschap. Het parkeerverbod bij de Kraaijenbergse Plassen, vooral om ongewenste naaktrecreatie tegen te gaan, lijkt succesvol. Verder zijn, in een samenwerking tussen de VWG en het Brabants Landschap, de Visdiefvloten op plas 5 vernieuwd.

Het bestuurslid RO heeft contact gehad met Staatsbosbeheer over kapwerkzaamheden bij de Ecologische Verbindingszone van Balgoij (Wijchen). Uiteindelijk bleken er diverse fouten te zijn gemaakt bij het blesen van bomen. Staatsbosbeheer heeft dit later hersteld.

Er is een goede werkrelatie met diverse gemeenten, waaronder Wijchen, Cuijk en Nijmegen. Met de gemeente Beuningen heeft dit jaar geen contact plaatsgevonden. De VWG voorziet de gemeente Wijchen regelmatig van adviezen over onder andere verkeerremmende maatregelen bij de Liendense Waard, nestgelegenheden in nieuwbouwprojecten en maaibeheer in openbaar groen. Ook is de VWG betrokken bij de ontwikkelingen in het Oosterpark. Om overlast van een Slechtvalk te voorkomen, wordt in samenwerking tussen de VWG en de gemeente Wijchen een Slechtvalkenkast geplaatst in een hoogspanningsmast van Tennet. Hiervoor is door de VWG een kleine financiële bijdrage verleend.

Met de gemeente Cuijk heeft afgelopen jaar wederom contact plaatsgevonden over de noodzakelijk handhaving op de KBP (naaktrecreatie) en de vogeilandjes van plas 7. Ook over het parkeerverbod rondom de KBP heeft een overleg plaatsgevonden. Op advies van de VWG zijn snoeiwerkzaamheden uitgevoerd bij de vogelkijkschermen van

plas 7. Ook wordt er komend voorjaar een nieuw vogelkijkscherm geplaatst bij plas 7 en worden de mogelijkheden voor een ballenlijn rondom het vogeileiland bekeken. Samen met de gemeente Cuijk zal de VWG opnieuw een subsidieaanvraag indienen bij de provincie Noord-Brabant om het rietveld (nabij de Geest) bij de Kraaijenbergse Plassen vrij te maken van opslag.

Afgelopen jaar zijn er in het buitengebied van Wijchen diverse Steenuilenkasten opgehangen, met ondersteuning van het IJsvogelfonds. Ook worden er dit jaar diverse Bosuilenkasten opgehangen. Dit project wordt in samenwerking met de Vereniging Natuur en Milieu Wijchen uitgevoerd. Voor het maken van Steenuilen- en Bosuilenkasten is de VWG een samenwerking aangegaan met de timmerwerkplaats (van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) van Pluryn.

Het Visdiefvlot van de Liendense Waard is vervangen door een nieuw vlot. Dit vlot is gerealiseerd door de Agrarische Natuurvereniging Maas en Waal.

De VWG heeft een handhavingsverzoek ingediend in verband met de kapwerkzaamheden van Leisurelands langs de Mookerplas. Omdat de gemeente Mook en Middelaar geen gehoor wilde geven aan het handhavingsverzoek, is bezwaar aangetekend. Uiteindelijk is Leisurelands op de vingers getikt door de gemeente. Onlangs kwamen echter weer verontrustende berichten binnen van bewoners langs de Mookerplas. Opnieuw waren daar kapwerkzaamheden uitgevoerd.

De Wetlandwacht is aanwezig geweest bij een bestuursvergadering. Tijdens dit overleg zijn de verantwoordelijkheden van de Wetlandwacht besproken en zijn er diverse ideeën doorgesproken waardoor de rol van de Wetlandwacht wordt vergroot. Hun is om een activiteitenverslag gevraagd, met een toelichting tijdens de ALV met de plannen

voor het komend jaar.

Jeugdbeleid

Na de veelbelovende start van vorig jaar, is dit jaar enthousiast doorgegaan met de jeugdclub van de Vogelwerkgroep. Janneke heeft hierbij in de loop van het jaar hulp gekregen van Hanny de Jongh en Kor Goutbeek. Dit betekent dat de werkzaamheden en taken verdeeld worden over drie personen. Daarnaast werkt het prettig en motiverend om met een klein team bezig te zijn. Om de beurt gaan ze mee op excursie. Drie tot vier keer per jaar houden ze een kleine vergadering om te bespreken hoe het gaat en hoe het beter kan.

Ten opzichte van vorig jaar is er een aantal veranderingen doorgevoerd. De belangrijkste daarvan is wellicht het veranderen van de doelgroep: van 8 tot 15 jaar is overgestapt naar 10 tot 14 jaar. Dit is gedaan omdat werd gemerkt dat de jongere kinderen het niveau zo laag hielden (door veel te kletsen, onrustig te zijn of gewoon minder kennis of interesse te hebben) dat het voor sommige oudere kinderen minder aantrekkelijk werd om mee te gaan. Het was voor duidelijk dat gekozen moest worden voor jonge kinderen of voor oudere kinderen, waarbij het ook duidelijk was dat de excursies in dat eerste geval makkelijk gevuld zouden kunnen worden met kinderen en in het tweede geval veel moeilijker. Toch is gekozen voor het laatste, omdat de oudere kinderen meer intrinsiek gemotiveerd bleken dan de jongere.

Ook is er besloten dat er in principe geen ouders meegaan met de excursies. In bijzondere gevallen kan hiervan afgeweken worden. Er wordt nog vastgehouden aan één excursie per maand, meestal in het laatste weekend van de maand. December en juli kennen geen excursies in verband met winter- en zomerstop. Er is veel energie gestoken in het vergroten van het pr-bereik. Er is nu een lijst met regionale blaadjes in en rond Nijmegen die standaard aangeschreven

worden. Dat levert zo nu en dan kinderen op. Op Kidsproof.nl hebben staat een vaste vermelding en zij hebben – tegen betaling – ons als tip genoemd in hun nieuwsbrief van het begin van het schooljaar. Voor zover bekend heeft dit echter niet concreet aanmeldingen opgeleverd. Om de bekendheid nog te vergroten, is er een flyer ontwikkeld door Vincent Sanders en deze is meegestuurd met de Mourik. Het idee was dat alle leden dan één flyer konden verspreiden. Helaas is dit laatste niet goed gecommuniceerd. Er zijn in totaal 500 flyers gedrukt en op allerlei plaatsten verspreid door Hanny en Kor.

Helaas is er bij de meeste excursies sprake van een lage opkomst. Alleen bij de extra 'spectaculaire' activiteiten zien is de aanloop groter, bijvoorbeeld bij het ringen van roofvogels of het maken van nestkasten. Op het moment van schrijven is Janneke gedurende 3,5 maand op reis. Zodra zij terug is, wordt er verder nagedacht over hoe dit probleem aangepakt kan worden. Wellicht is het een idee om de activiteiten breder te trekken dan alleen vogels. Hierover zijn de meningen echter verdeeld, omdat het door de Vogelwerkgroep georganiseerd wordt.

Tot slot volgt hieronder een overzicht van de excursies van afgelopen jaar:

Maart 2017: vogeltrek door Chris en Mark.

April 2017: broedvogels door Chris van Turnhout; één deelnemer

Mei 2017: Kieviten bij Groesbeek door Henk Klaassen; niet doorgestaan wegens weinig deelnemers (één)

Juni 2017: roofvogels ringen met Gerard Müskens; ongeveer tien deelnemers, groot succes

Augustus 2017: vogels vangen met Bram Ubels; ongeveer zes deelnemers

September 2017: geen excursie geweest wegens gebrek aan organisatie

Oktober 2017: roofvogels door Kor Goutbeek; twee deelnemers

November 2017: watervogels door Els

Coerwinkel; niet doorgestaan wegens gebrek aan deelnemers

Januari 2018: Vogelhuisjes bouwen met Henk Klaassen; tien deelnemers, groot succes

Tot en met juni 2018 staan alle excursies gepland

Mourik en website

Er verschenen weer afleveringen van ons lijfblad de Mourik, op tijd én in kleur. Ook hebben we een steeds veelgeraadpleegde website.

Archief

Het archief van de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken (1961) 1975 - 2015 (https://studiezaal.nijmegen.nl/ran/_detail.aspx?xmlidescid=2264064010) is vanaf nu te raadplegen met professionele ontsluiting via de digitale studiezaal van het Regionaal Archief Nijmegen. Deze overgang van het papieren archief naar deze plek is helemaal voorbereid door het vorige bestuur. We hopen op veel belangstelling! Neem zo nodig contact op met de archivaris, Judith van Santen (Archivaris acquisitie particuliere archieven) of de voorzitter, die inmiddels de weg kent.

Financiële verantwoording 2017 VWG

We hebben het jaar met een winst van €350 afgesloten. Dit had niet gehoeven, maar aangezien de VWG elk jaar wat schenkingen krijgt (ongeveer €385), kom je er niet onderuit.

Opvallende zaken, aan de kant van de inkomsten:

€300 meer contributie (18 nieuwe leden, 7 afgemeld/overleden); €385 overige inkomsten (€235 wetlandwacht, €150 Big Day golfbaan Groesbeek, 2 jaar).

Aan de kant van de uitgaven: behoorlijk minder bestuurskosten, maar wel meer

administratiekosten. €200 minder voor Mourik (dit is logisch omdat aflevering 1 nog zwartwit was en dat maakt precies het verschil). Voor ruim €200 meer aan activiteiten, vooral dankzij Bram! En een ruime verdubbeling van kleine projecten: ga zo door Jordy en Janneke!

Het Huiszwaluwenfonds is apart gezet, zoals besproken op de ledenvergadering. Dit heeft nu geen invloed meer op de jaarlijkse winst- en verliesrekening.

Jaar van de Huiszwaluw

Binnen de VWG zijn al diverse mensen actief wat betreft Huiszwaluwen. 2018 is het jaar van de Huiszwaluw. Als bestuur zullen we ervoor zorgen dat hier voldoende aandacht aan besteed gaat worden.

Samen in de Bastei

Degemeente Nijmegen maakt zich al enige tijd, met succes, sterk met haar campagne 'Groen Verbindt' en haar deelname aan de landelijke campagne 'Operatie Steenbreek'. Hiermee wordt geïnvesteerd in nieuwe mogelijkheden voor participatie van burgers, organisaties en bedrijven in inrichting en beheer van stedelijk groen en water. Participatie, sociale cohesie, ecologie en biodiversiteit zijn hierbij de speerpunten.

Momenteel komen bij de belangrijkste partners van de Bastei, zoals IVN, SBB, VWG Rijk van Nijmegen e.o. al heel veel vragen binnen van bewoners van Nijmegen en omstreken, over natuur, milieu, inrichting van huis en wijk, bescherming van soorten et cetera. Bij de VWG alleen al gaat het om gemiddeld dertig vragen/maand. Voor vragen die het lokale niveau overstijgen, wordt door deze groepen al regelmatig samengewerkt onder andere in het kader van de Gelderse Natuur- en Milieufederatie. De Bastei zou voor

dit soort lokale vragen een platform kunnen bieden voor afstemming en verdieping. Zo nodig/mogelijk, kunnen de resultaten hiervan worden omgezet in flexibele wisselexposities. Betreft het voorbeelden die ook elders, in andere steden, navolging zouden kunnen verdienen, dan kunnen deze wisselexposities met andere musea of bezoekerscentra worden uitgewisseld. Fysiek wordt deze samenwerkfunctie mede vormgegeven door het bieden van een flexibele werkplek binnen de Bastei aan de belangrijkste genoemde organisaties, met een regelmatig overleg alhier.

Voor vernieuwende oplossingen in deze sfeer zou dit platform een beroep willen/moeten kunnen doen op de subsidieregeling 'Groen Verbindt'. Dit is door het bestuur van de Bastei met wethouder Harriët Tiemens besproken. Met een van de Hogescholen zou voor dit programma een structurele stageplek kunnen worden afgesproken, zodanig dat er ieder kwartaal/half jaar een stagiaire beschikbaar is om voor dit platform de noodzakelijke voorbereidingen/verbindingen te leggen. Aansturing van deze stagiaire via IVN, met een flexibele werkplek in de Bastei, met een telefoonnummer 'Groen Verbindt' en een ondersteunende website (met vooral een platformfunctie, het doorverwijzen naar al die andere, tientallen organisaties die deskundigheid en mogelijkheden voor uitvoering hebben. Dit zou ook door een meer ervaren vrijwilliger kunnen worden gedaan.

Voor IVN en Staatsbosbeheer is het centrum een belangrijke uitvalsbasis voor de activiteiten die ze organiseert en begeleidt en biedt het centrum een plek waar vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten. Dit zou ook voor andere organisaties kunnen gaan gelden. Voor de samenwerkende participanten zoals

de VWG biedt de Bastei bovendien de kans om met zijn activiteiten en projecten het grote publiek te bereiken. De voorzitter van de VWG is binnen de Bastei trekker van dit geheel, waarvoor hij iedere maandag in de Bastei te vinden is.

Samenstelling bestuur

Twee jaar geleden bleek het erg lastig een compleet bestuur bij elkaar te praten. Op het nippertje is dat toen gelukt. Op dit moment zijn er echter opnieuw enkele vacatures: Jordy Houkes heeft in het bestuur de portefeuille Ruimtelijke Ordening (RO). Jordy wil nu deze functie neerleggen, na een aantal jaren van intensieve activiteiten. Ook missen we al geruime tijd een actieve secretaris in het bestuur. En voor spontane nieuwe activiteiten

zou het erg handig zijn om daarnaast een extra bestuurslid te hebben. We hopen bij de ALV voorstellen hiervoor te kunnen doen. Maar schroom niet om met bestuursleden contact op te nemen voor deze aantrekkelijke carrièrestappen!

Tot slot

Ongetwijfeld zijn we oogstrelende activiteiten vergeten te melden. Die kunnen tot aan de ALV worden doorgegeven aan de voorzitter. Op de ALV wordt immers pas het jaarverslag goedgekeurd. Dank aan eenieder die zich afgelopen jaar heeft ingezet om van de VWG een actieve en betrokken club te maken met als doel de vogels een stem te geven en hun leefwereld te beschermen.

Kom naar de ALV op maandag 26 maart 2018

Beste leden van Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken,

Op maandag 26 maart vindt de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van onze vogelwerkgroep plaats. We hopen op een mooie opkomst. We stemmen hopelijk over enige nieuwe bestuursleden. Voorstellen volgen.

Datum: maandag 26 maart

Tijd: 20:00 tot 22:30 uur

Plaats: De Bastei, Nijmegen

Agenda

1. Opening en vaststellen agenda
2. Vaststellen presentielijst. *Plus eventuele volmachten. Volmachtformulieren zijn te downloaden via de website onder het kopje: De VWG/ALV 2018.*
3. Vaststellen notulen ALV 27 maart 2017
4. Jaarverslag 2017 van de Vogelwerkgroep
5. Jaarrekening 2017 plus toelichting van penningmeester
6. Begroting 2018
7. Korte pauze (21:00 - 21:30)
8. Gastsprekers voor na pauze worden nog gecontracteerd
9. Rondvraag en sluiting

Financiële verantwoording 2017 VWG

André Nagelhout (penningmeester)

Bijgaand treffen jullie de financiële verantwoording over 2017 en de begroting van 2018 aan. De verantwoording van de cijfers vindt plaats op kasbasis en met ingang van 2016 wordt er een beperkte balans gemaakt met inzicht in het vermogen voor het Huiszwaluwfonds. Omdat uitgaven over meerdere jaren verspreid kunnen zijn, heeft het, door dit te administreren op de balans, geen invloed op de winst- en verliesrekening.

Het begrote geringe batige saldo is in werkelijkheid een hoger batig saldo geworden dan begroot. Dit komt doordat het Huiszwaluwfonds niet meer in de winst- en verliesrekening zit:

Inkomsten

- i) Toename van leden, dus meer contributie
- ii) Positiever resultaat vogelcursus (€135)
- iii) Overige inkomsten veel hoger dan begroot, (tweemaal €75, telling Groesbeekse Golfclub, vergoeding Wetlandwacht)

Uitgaven

- iv) Mourik is minder dan begroot, omdat het eerste nummer nog zwart-wit was.
- v) Activiteiten zijn hoger, onder andere wegens activiteiten voor de jeugd en de meeuwenlezing.
- vi) Kleine projecten zijn hoger, onder andere vanwege hogere kosten voor Visdiefvlot en de niet begrote jaarlijkse bijdrage aan Ringgroep Ooijse Graaf.
- vii) Diversen is de sponsoring van de Kneu in de Vogelatlas. De Zwarte Stern bleek een aantal jaren terug al gesponsord te zijn.

Begroting

Omdat de inkomsten en uitgaven van het Huiszwaluwfonds niet meer op de lopende rekening drukt, kan er zodanig begroot worden dat er geen winst of verlies optreedt. Met het begrote bedrag voor de post activiteiten en kleine projecten beogen we initiatieven en activiteiten in onze vereniging en in het werkgebied te stimuleren en te ondersteunen.

Vermogen

Het vermogen van de VWG, inclusief Huiszwaluwenfonds, is met €350 toegenomen.

Leden

31-12-2017 291 leden

18 nieuwe leden

6 afmeldingen

Banksaldo				
SALDI 31-12-2016		SALDI 31-12-2017		
Triodosbank spaarrekening	€ 13.020,86	Triodosbank spaarrekening		13.953,27
Triodosbank lopende reker	€ 355,95	Triodosbank lopende rekening		188,10
kapitaal op 31-12-2016	€ 13.376,81	kapitaal op 31-12-		14.141,37
KAPITAALSVERANDERING	€ 764,56			
Winst- en verliesrekening VWGN en begroting				
Inkomsten	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Begroting 2018	
Contributies	€ 4.300,00	€ 4.593,00	€ 4.550,00	
Rente Triodos spaarrekening	€ 20,00	€ 12,11	€ 0,00	
Vogelcursus	€ 1.350,00	€ 1.496,28	€ 1.350,00	
Overige inkomsten	€ 0,00	€ 385,00	€ 0,00	
Totaal inkomsten	€ 5.670,00	€ 6.486,39	€ 5.900,00	
Uitgaven	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Begroting 2018	
Bestuurskosten	€ 300,00	€ 47,50	€ 100,00	
A dministratiekosten (bank, w	€ 250,00	€ 408,82	€ 300,00	
Druk-, verzend en productie	€ 3.250,00	€ 3.040,41	€ 3.200,00	
Vogelcursus	€ 1.100,00	€ 1.128,73	€ 1.100,00	
Activiteiten	€ 400,00	€ 614,22	€ 500,00	
Kleine projecten	€ 250,00	€ 522,00	€ 600,00	
Diversen	€ 100,00	€ 100,00	€ 100,00	
Fotowedstrijd	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	
Kapitaalsverandering	€ 20,00	€ 624,71	€ 0,00	
Totale uitgaven	€ 5.670,00	€ 6.486,39	€ 5.900,00	
Inkomsten en uitgaven Huiszwaluwenfonds				
	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Begroting 2018	
Inkomsten	€ 0,00	€ 106,15	€ 0,00	
Uitgaven	€ 655,00	€ 381,15	€ 380,00	
Resultaat 2017		-€ 275,00		
Inkomsten en uitgaven Tellers Gelders Poort				
	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Begroting 2018	
Inkomsten	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00	
Uitgaven	€ 850,00	€ 585,15	€ 850,00	
Resultaat 2017	€ 150,00	€ 414,85	€ 150,00	
Overzicht Vermogen				
	Saldi 31-12-2016	Saldi 31-12-2017	Verschil	
VWGN	€ 9.951,26	€ 10.575,97	€ 624,71	
Huiszwaluwenfonds	€ 655,00	€ 380,00	-€ 275,00	
Tellers Gelderse Poort	€ 2.770,55	€ 3.185,40	€ 414,85	
	€ 13.376,81	€ 14.141,37	764,56	

Financiële verantwoording 2017 – Tellers Gelderse Poort

De VWG voert het financiële beheer over de kas van de tellers. Besluitvorming over inkomsten en uitgaven vindt plaats door de tellersgroep. De verantwoording van de cijfers vindt plaats op kasbasis. Een balans wordt niet gemaakt met inzicht in schulden, vorderingen en vermogen.

Toelichting

De inkomsten zijn de jaarlijkse bijdrage van Staatsbosbeheer aan de tellersgroep.
De uitgaven komen voort uit de kosten voor de jaarlijkse evaluatie en de tellers-BBQ.

Geef VWG Nijmegen een gezicht in de Nationale Vogelweek

Van 12 tot en met 21 mei is het weer Nationale Vogelweek. Dan zijn er in het hele land vogelexcursies om mensen meer te betrekken bij het kijken naar en het beschermen van vogels. Vogelwerkgroepen worden door Vogelbescherming Nederland en Sovon gestimuleerd om excursies te organiseren, zodat ze hun eigen achterban kunnen versterken en nieuwe mensen kunnen bereiken. De afgelopen jaren waren er al veel excursies in ons werkgebied. Wil je ook nieuwe mensen enthousiasmeren en zo indirect helpen de vogels te beschermen? Organiseer dan een excursie. Het is eenvoudig en leuk om te doen!

In de Nationale Vogelweek willen we zoveel mogelijk nieuwe mensen bereiken en enthousiast maken voor het kijken naar vogels. Afgelopen jaar waren er in ons werkgebied bijvoorbeeld leuke Vogelweek-excursies in de Ooijpolder, Tongelaar, Bruuk, Wylerberg, Goffertpark, Liendense Waard en zelfs in het centrum van Nijmegen (Gierzwaluwen). Al die excursies waren helemaal volgeboekt! Er is dus veel animo en we kunnen nog meer mensen bereiken als nog meer leden van onze VWG bereid zijn een of meerdere excursies te geven.

Wat kun je doen?

1. Een wandelexcursie in een mooi vogelgebied of in jouw favoriete gebied
2. Een fietsexcursie, bijvoorbeeld rond de Kraaijenbergse Plassen of door de Ooijpolder
3. Twee, drie of vier personen laten meelopen op jouw telling
4. Een vogelexcursie in jouw straat, wijk, dorp of stadspark
5. Een zoektochtexcursie naar een bijzondere vogel: bijvoorbeeld een Nachtzwaluw, Gierzwaluw of een uilen- of spechtensoort.

Een excursie organiseren is eenvoudig en leuk!

Het enige wat je hoeft te doen, is de excursie aanmelden. De rest is helemaal geautomatiseerd door de website van de Nationale Vogelweek. Je kunt precies aangeven hoeveel mensen je maximaal mee wilt op excursie, waar en hoe laat het startpunt is en welke vogels je denkt te gaan zien. Je krijgt bij elke aanmelding van een nieuwe deelnemer direct een bericht. Alle deelnemers aan jouw excursie krijgen een dag van tevoren vervolgens nog eens automatisch te horen hoe laat en waar ze moeten verschijnen.

Zo organiseer je zelf een Vogelweek-excursie

Ga naar www.vogelweek.nl en klik op 'Zelf organiseren'. In drie eenvoudige stappen staat je excursie vervolgens online en kan de lol beginnen. Vaak al heel snel druppelen de eerste aanmeldingen bij je binnen per mail. Dus doe mee en deel je enthousiasme!

Verslag excursie Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden

Paul Gnodde

Ga er maar aan staan. Je organiseert een excursie naar de Delta en er meldt zich een bonte schare vogelaars: van hardcore-jaarlijsters, powervogelaars tot vogelfotografen en beginnende vogelaars die net van de cursus af komen. Bezorg dan alle zestien deelnemers maar eens een leuke vogeldag. Jos van Oostveen slaagde erin.

Traditiegetrouw vertrokken we vanaf het Hollands-Duits Gemaal, maar een echt handige plek om te verzamelen, is dit niet. Nadat de groep wat wensen aan Jos had geuit ('niet te hard rijden' en 'we gaan toch écht naar de Ross' Meeuw?') stonden we op punt van vertrekken, toen zich spontaan nóg iemand aanmeldde voor de excursie. Hij had

geluk, er was nog een plekje in een auto, maar hem werd wel even duidelijk gemaakt dat je je echt van tevoren moet opgeven.

De eerste stop was het Oudeland van Strijen; de enige plek in NW-Europa waar Dwergganzen overwinteren. Een schuwe ganzensoort, die erg lijkt op een (donkere) Kolgans. Vorig jaar hadden we hier dikke mist, maar deze keer was het zicht goed. Duizenden Brandganzen, honderden Kolganzen en tientallen Grote Canadese Ganzen lieten zich zien, maar pas bij de laatste stop viste Jos een groepje van zeven Dwergganzen uit de massa vogels. Voor velen een nieuwe soort. Ik verloor helaas een dopje van mijn statief, waardoor ik het statief de rest van de dag op een wat lagere stand

Jos begeleidt op de Kwade Hoek

Foto: Paul Gnodde

moest zetten. Een geluk bij een ongeluk dat de andere vogelaars daardoor wat makkelijker door mijn scope konden kijken.

Toen door naar het stadje Den Bommel op Goeree-Overflakkee. Jos wist dat je vanaf daar zicht had op het eiland Tiengemeten, aan de overkant van het Haringvliet. En wel op een Zeearendnest. Toen ging het snel. We waren nog niet de dijk op gelopen of Jos zei: 'ik zie het nest', waarna Jeroen riep: 'en recht voor ons vliegt een adulte Zeearend naar rechts'. Iedereen genoot van deze gigantische vogel. Een snelle scan over het Haringvliet leverde niet meer op dan enkele Brilduikers en Middelste Zaagbekken.

Na een mislukte omweg voor een Bonte Kraai, een plaspauze en een gemiste afslag kwamen wij aan bij Kwade Hoek bij Goedereede (ZH). In dit gebied spelen zoet en zout water een grote rol en daarom is het erg aantrekkelijk voor vier bekende winterzangvogels: Strandleeuwerik, Sneeuwgorz, IJsgors en Frater. Van de Strandleeuwerik zagen we een

groepje van minimaal twintig stuks mooi en langdurig foerageren. Ikzelf zag in de verte nog een groepje Sneeuwgorzen even op het strand landen. Maar de aandacht ging uit naar een Grote Jager (!) die over de branding vloog. De Sneeuwgorzen waren we daarna kwijt. Hier en daar vloog een IJsgors op en een groepje van zes overvliegende IJsgorzen kon worden gefotografeerd. Niet iedereen lukte het om ze te determineren; je moet echt het geluid kennen van deze vogel. Verderop zat een Slechtvalk op een klein duintje. De mooiste waarneming voor velen was echter die van drie Baardmannetjes in het riet op terugweg.

De volgende stop was de befaamde Brouwersdam. Beroemd bij vogelaars (voor de winterzeevogels) en voor kitesurfers. Het begin van de middag was inmiddels aangebroken en enkele deelnemers vroegen Jos of er nog wel voldoende tijd was voor de Ross' Meeuw die al anderhalve week rondvloog in de haven van Vlissingen. De rust zelf zei Jos: 'eerst de Brouwersdam

Paarse Strandloper

Foto: Jos van Oostveen

*Ross' Meeuw**Foto:**Jos van Oostveen*

afwerken, dan hebben we nog genoeg tijd voor de Ross' Meeuw'.

Het haventje aan de noordzijde leverde enkele Roodkeelduikers, Middelste Zaagbekken en een Kuifduiker op, maar helaas geen Zwarte Zeekoet. Kuifduikers zouden we op veel plekken langs de Brouwersdam aantreffen, zo bleek later. Een wat donkere Roodkeelduiker wilden we nog even stringen tot Parelduiker, maar de opgewipte snavel maakte het toch een Roodkeel. Enkele Grote Sterns vlogen over zee; toch leuk in de winter. Een zestal mooie mannetjes Eider waren voor sommige deelnemers zelfs nog nieuw.

Bij de laatste stop aan de Brouwersdam ontdekte ik een adulte Kuifaalscholver in de spui-uitlaat en natuurlijk was dit voor de meesten ook een nieuwe soort. Enkele Paarse Strandlopers en een Kanoet werden voor de groep in de telescoop gezet. Op zee zwommen niet al te ver weg vier mannetjes en vrouwtjes Zwarte Zee-eenden en verder weg vlogen wat groepen daarvan voorbij. Op een zandbank in de verte lagen zo'n driehonderd zeehonden te rusten.

En toen kwam het verlossende woord van Jos: 'op naar de Ross' Meeuw!'! Ik moest wel even uitleggen aan de medepassagiers van de auto waarin ik was ingedeeld hoe zeldzaam een Ross' Meeuw eigenlijk is. De drie kwartier die we nodig hadden om naar Vlissingen te rijden, werd nog iets verlengd door een plas-schranspauze; voor een Kleine Zilverreiger in een slootje stopten we niet.

En toen kwamen we aan bij de binnenhaven van Vlissingen. Bij aankomst zag ik de Ross' Meeuw al vliegen en even later kon iedereen dit kleine arctische meeuwtje bewonderen. De vogel was in onvolwassen kled, dus met veel zwart op vleugels en staart. Af en toe vloog de vogel boven onze hoofden, boven de kade. Fantastisch! Helaas was er inmiddels, tot verdriet van de fotografen, een druilerige regen begonnen, maar uiteindelijk had toch elke fotograaf een redelijk plaatje.

Jos had nog een stop in gedachten, maar door het slechte weer besloten we toch dat het mooi was geweest en tevreden reed iedereen in eigen tempo huiswaarts. Een heel geslaagde dag!

Waarnemingenoverzicht oktober 2017 - januari 2018

Jaap Brinkman

Een zeer natte en relatief warme herfst, gevolgd door een winter die maar geen winter wilde worden; op het eerste gezicht niet direct de ideale ingrediënten voor een opwindend vogeloverzicht. Stiekem hoop je toch op weer eens een stevige vorstperiode met een overdaad aan interessante wintersoorten. Dat bleek opnieuw ijdele hoop, helaas. Toch levert ook deze herfst-winterperiode weer een aantal daverende verrassingen op. Zo is een aantal soorten dat zich in andere jaren spaarzaam laat zien nu ineens in groten getale aanwezig. En een soort die tot nu toe hooguit eens per tien jaar kon worden bijgeschreven, laat zich in deze periode wekenlang bewonderen! Dit overzicht beschrijft waarnemingen van vogelsoorten in het werkgebied van de VWG Rijk van Nijmegen e.o. in de maanden oktober 2017 tot en met januari 2018. Als altijd is de site van nijmegen.waarneming.nl de onmisbare basis voor deze opsomming. Ook heb ik voor dit verslag weer geregeld de Digitale Avifauna geraadpleegd (voor iedereen te vinden op de site van de VWG): een onmisbare bron om opmerkelijke waarnemingen in het juiste perspectief te kunnen plaatsen. Veel dank gaat uit naar Jeroen Veeken voor het aanleveren van de data.

Zwanen en ganzen

Al vroeg in december zet de winter serieus in, maar opnieuw blijkt dit geen voorbode van een langdurige vorstperiode. Een kwakkelwinter dus en in dit beeld past het aantal meldingen van zwanen. De **Kleine Zwaan** opent eind november het bal met acht stuks op de Vale Peel bij Westerbeek. Dit groepje groeit langzaam tot maximaal 27

vogels, maar in de tweede helft van januari zijn er nog slechts zes van over. Een flinke groep die zich even op de Groespeel bij Mill laat zien, betreft mogelijk dezelfde dieren als die van de Vale Peel. Ook in de Erlecomse Waard zijn even vijf vogels aanwezig. De **Wilde Zwaan** komt deze winter slechts vier keer voorbij. Een soort met een enorme aantrekkingskracht is de **Roodhalsgans**. Zodra er ergens een wordt gespot, stromen de waarnemingen binnen. Op 23 oktober wordt een paartje aangetroffen in een groepje Brandganzen op de Kraaijenbergse Plassen (KBP). Een hele maand laat het stel zich hier af en toe zien. In januari zitten er tegelijkertijd twee bij Bergen en één bij Heijen. De **Rotgans** is een kustvogel die maar zelden in het binnenland wordt gezien. We citeren de Digitale Avifauna van de VWG Nijmegen: 'De Rotgans is een zeldzame wintergast waarvan de meeste waarnemingen worden gedaan in het stroomgebied van de Waal ten oosten van Nijmegen en langs de Maas in Noordoost-Brabant en Noord-Limburg. De vogels die worden waargenomen, bevinden zich vaak tussen groepen Kolganzen, maar worden ook samen gezien met andere soorten ganzen of als aparte groep. In bijna alle gevallen worden er eenlingen gezien. In totaal verblijven er 's winters verspreid over het werkgebied twee à drie vogels met enkele uitschieters. De wat grotere groepjes waren steeds maar kortstondig aanwezig, wat duidt op een korte tussenstop van actief trekkende vogels' (Brouwer P., 2012). Zo'n uitschieter was er in 2011, toen er een groep van liefst 23 ganzen in de Loenense Buitenpolder zat. Deze winter moeten we ons tevreden stellen met drie eenlingen die slechts kort ter plaatse zijn. Vlak voor de kerst wordt de eerste gezien in,

jawel, een groep Kolganzen bij Kraaienhof in de Ooijpolder. Op nieuwjaarsdag zit er een (dezelfde?) langs de Kerkdijk in de Ooijpolder en eind januari is het raak in de buurt van Aijen.

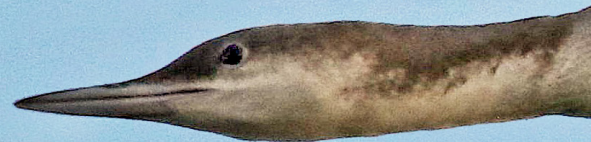
Eenden

In de Millingerwaard kan de **Casarca** worden genoteerd. In oktober zijn hier enige tijd tot dertien vogels ter plaatse. Wie op 1 december toevallig iets anders deed, heeft de **Krooneend** gemist. De enige twee winterwaarnemingen komen namelijk van deze dag: drie stuks op de Radioplassen bij Stevensbeek en liefst twaalf exemplaren op het Leukermeer bij Well. Bepaald geen alledaagse soort in het binnenland is de **Eider**. Onze Digitale Avifauna meldt: 'De Eider dankt zijn status van dwaalgast aan het feit dat hij niet in alle jaren in het werkgebied wordt waargenomen. Vanaf 1980 is hij gemiddeld in twee van de drie jaar aanwezig, maar opvallend is daarbij het ontbreken in een aantal opeenvolgende jaren. Het overgrote deel van de waarnemingen in het werkgebied is afkomstig van rivieren en dan bij voorkeur bij een stuw of diepe plas. De meeste waarnemingen hebben betrekking op solitaire vogels die op het water aanwezig zijn. Het komt af en toe voor dat een Eider langere tijd aanwezig blijft op een geschikte plek. Het verblijf kan oplopen tot meer dan twee maanden' (Gielen J., 2013). Rond half oktober is op de noordelijke plas van het Strandpark Slijk-Ewijk een week lang de enige Eider van deze winter te bewonderen. Een maand later wordt op de grote plas van ditzelfde strandpark de enige **Topper** van de beschreven periode gevonden. En eind januari is het strandpark opnieuw goed voor een zeldzame verschijning als er een **Grote Zee-eend** opduikt. We checken opnieuw de Avifauna: 'De Grote Zee-eend wordt haast uitsluitend gezien op grote en diepe plassen

langs de Maas en de Waal. Meestal gaat het om solitaire vogels of groepjes tot maximaal vier vogels. De Grote Zee-eend is weliswaar een regelmatige verschijning in het werkgebied, maar niet elk jaar aanwezig. De eerste vogels worden in het najaar gezien vanaf oktober maar doorgaans pas in november of december. In tegenstelling tot de situatie in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw wordt de Grote Zee-eend nu in het binnenland meer gezien dan de Zwarte Zee-eend' (Gielen J., 2013). Dit beeld wordt deze winter bevestigd, want de vogel van Slijk-Ewijk bleef geruime tijd aanwezig. Eerder in januari wordt op de KBP ook een Grote gemeld, terwijl de **Zwarte Zee-eend** blijft steken op één waarneming: in november op de Waalstrang bij Lent. Van de meer gangbare wintergasten is de fraaie **Brilduiker** gelukkig ook deze periode een vaste waarde in ons werkgebied. Vrijwel dagelijks worden eenlingen of kleine groepjes gezien. Half december zitten er liefst vijftien in de Gendtse Polder. Het niet minder mooie **Nonnetje** is veel minder algemeen. Pas op 15 november komt de eerste in de boeken. Eind januari laat een groep van twaalf vogels zich zien bij de Oude Waal. De **Grote Zaagbek** noteert eind december het grootste aantal: op de Mookerplas worden achttien eenden geteld. De **Middelste Zaagbek** staat hier als dwaalgast te boek, maar de laatste tijd lijkt hij zich wat vaker te laten zien. Eind oktober is dit het geval bij de Leemput bij Milsbeek, in november zit er twee weken lang een op de Mookerplas. Weer iets later worden er drie gezien op de Bisonbaai en eind december is opnieuw de Mookerplas plaats van handeling. Het drietal in de Bisonbaai telt een mannetje; alle andere vogels zijn vrouwtjes.

Duikers en reigers

Konden we in de vorige winter een IJsduiker en een Roodkeelduiker noteren, dit jaar laat

Parelduiker, Leukermeer

Foto: Frank Wilmsen, 25 november 2017

de *Gaviidae*-familie zich vertegenwoordigen door een **Parelduiker** op het Leukermeer. In de Digitale Avifauna lezen we het volgende: 'De Parelduiker is in het werkgebied een min of meer regelmatige verschijning in de winter. Afgezien van de winter 1968/69 en 2012/13 zijn nog nooit twee vogels bij elkaar aangetroffen. Het gaat dus nagenoeg steeds om solitaire vogels. De meeste duikers zijn aangetroffen op de wat grotere en diepere plassen langs de Maas en de Waal' (Gielen J., 2013). Doorgaans blijven de duikers niet lang: in 2014 en 2016 is slechts heel even een Parelduiker aanwezig (beide keren op de Bisonbaai). In de Avifauna is ook te zien dat in de afgelopen vijftig jaar slechts tien keer eerder een vogel langer dan tien dagen aanwezig bleef. De laatste keer gebeurde dat in 2012/2013 toen een duiker veertig dagen te zien was op de KBP. De vogel van het Leukermeer wordt op 17 november ontdekt en wordt voor het laatst gezien op

Eerste Kerstdag. Hij of zij komt daarmee tot een score van 39 dagen. De **Roodhalsfuut** laat zich half oktober zien op plas 9 van de KBP, maar besluit helaas om dit jaar niet te blijven hangen. Ook de **Kuifduiker** kan deze winter maar één keer worden betrap: eind november op plas 7 van de KBP. Zijn winterse lookalike, de **Geoorde Fuut**, zet zijn opmars voort. Nog niet zo lang geleden moest je naar het Reindersmeer om deze soort te zien. Nu noteren we meldingen van onder andere het Grote Grindgat bij Weurt, de uiterwaarden bij Aijen, Beugen - De Vilt en het Strandpark Slijk-Ewijk. En de KBP zijn de gehele periode goed voor een of twee vogels. Beugen - De Vilt is ook de enige plek waar de **Roerdomp** zich een paar keer laat zien. Gebrek aan winterweer doet een enkele **Lepelaar** besluiten om niet weg te trekken. Meldingen van deze soort komen uit Maasbommel, Oeffelt, Milsbeek, Oude Waal en de Loonse Waard bij Batenburg.

Grote Zee-eend, Slijk-Ewijk - Strandpark, 30 januari 2018

Foto: Rob Zweers

Roofvogels

Teleurstellend is het aantal waarnemingen van de **Zeearend**. Hij komt deze winter zo'n vijftien keer voorbij. Vaak verraaft hij zijn aanwezigheid door paniek te veroorzaken onder ganzen. De **Bruine Kiekendief** is in oktober nog een paar keer te zien en wordt daarna afgelost door de **Blauwe Kiekendief**. De Hamert is de meest zekere plaats voor deze soort. Op 17 oktober wordt alhier de enige **Steppekiekendief** uit deze periode opgepikt en op naam gebracht. Een maand later wordt in de Konijnenwaard bij Doornenburg een **Ruigpootbuizerd** gefotografeerd. Vermoedelijk gaat het om de vogel die al een tijd rondhangt bij Duiven (net buiten ons werkgebied).

Kranen en steltlopers

Er worden opvallend veel winterwaarnemingen van de **Kraanvogel** gedaan. De herfsttrek is overigens bescheiden. Eind oktober komen er vijftien over in Molenhoek, begin november vliegen er 45 over in Vierlingsbeek en een paar dagen later 50 boven Nijmegen. Op 2 december zijn er 30 aan de grond in het Nieuwe Heerenven op de Hamert. Een dag later blijkt het aantal te zijn verdubbeld. De topdag volgt pas op 23 december als 21 waarnemers, verspreid over vrijwel het gehele werkgebied, een flinke groep overtrekkende Kranen melden. De opgegeven aantallen variëren van 24 tot 75. Gelet op het tijdstip van de meldingen ging het waarschijnlijk om slechts twee groepen, een van ongeveer 30 en een van zo'n 70 vogels. Ook in januari komt nog een paar keer een groep voorbij. Helaas laten de plevieren het wederom afweten. De **Goudplevier** wordt slechts een keer of twintig overvliegend opgemerkt. Slechts een melding van een vogel aan de grond: op 17 november één exemplaar in een groep Kieviten in de Bemmelse Polder.

Een **Zilverplevier** is begin oktober twee dagen ter plaatse bij Aijen en later nog eens twee dagen bij de eilandjes in plas 7 van de KBP. Op 10 december vliegt nog een late vogel luid roepend over bij Milsbeek. In het begin van de beschreven periode komt af en toe nog een strandloper voorbij. De **Kleine Strandloper** is al op 1 oktober met twee stuks present bij de Oude Waal. Daarna verblijft een vogel een hele week bij KBP 5. De sterk gelijkende **Temminck's Strandloper** laat zich op 6 oktober even zien bij de eilandjes in KBP 7. Op dezelfde plek is op 30 oktober kortstondig een **Poelruiter** aanwezig. En net als vorig jaar lijkt hier een **Groenpootruiter** te hebben overwinterd.

Meeuwen, duiven en uilen

Van de niet-alledaagse meeuwensoorten komt de **Zwartkopmeeuw** tweemaal voorbij, een keer in de Gendtse Polder en een keer in de Loonse Waard. Op 18 december wordt een **Dwergmeeuw** gefotografeerd bij Winssen. Heel opmerkelijk is een winterse waarneming van een **Zomertortel**. Op 19 december wordt er een aangetroffen (en gefotografeerd) in een boom bij Oeffelt. De **Velduil** is ook dit jaar een schaarse verschijning. Slechts drie keer, steeds in oktober, wordt een waarnemer verrast door deze prachtige vogel. Dat gebeurde op de telpost van het Maldens Vlak, bij Siebengewald en in de Bemmelse Polder.

Zwaluwen, piepers en lijsters

In oktober worden nog geregeld wegtrekkende **Boerenzwaluwen** gezien. De laatste vlogen op 4 november over Beuningen. Al een maand eerder komt bij de Leemput de laatste **Huiszwaluw** in de boeken. Twee keer wordt een overvliegende **Roodkeelpieper** ontmaskerd, een keer boven de Hamert en een keer bij Sint Anthonis. Een **Oeverpieper** is half oktober ter plaatse bij de Leemput. Met

behulp van een sonogram lukt het hier nog twee keer om overvliegende exemplaren van deze soort te determineren. De enige melding van een **Pestvogel** komt uit Nijmegen. Op 14 januari hoort een waarnemer er vijf overvliegen. De **Beflijster** trekt hier door tussen 8 oktober en 5 november. Er worden uitsluitend overvliegende vogels gezien. Anders dan in het voorjaar gunnen ze zich kennelijk geen tijd voor een tussenstop. De **Kramsvogel** is hier een vaste waarde: op veel plaatsen verblijven groepen of groepjes, vaak gemengd met Spreeuwen en soms met Koperwieken. De grootste groep die wordt gemeld is er een van 400 stuks bij Batenburg. De **Koperwiek** leeft een meer teruggetrokken bestaan. De soort overwintert in kleine groepen; soms worden op een plek rond de vijftig vogels geteld. Bij de trek gaat het om grotere aantallen. Op 28 oktober worden er boven de Hamert 4200 genoteerd.

Zangers en ander klein spul

In september werd een **Cetti's Zanger** zingend aangetroffen in de buurt van de ringplaats in de Ooijpolder. In de vorige Mourik is hier uitvoerig over bericht. Het lijkt erop dat de vogel hier de gehele beschreven periode heeft doorgebracht. Kennelijk heeft het dier zich onopvallend gedragen, want in december plus januari wordt hij slechts drie keer gemeld. In oktober laat de **Bladkoning** zich een paar keer verschalken. De locaties zijn nogal uiteenlopend: Wylerbergmeer, de Hamert en de Indische buurt van Nijmegen. Ook de enige gedocumenteerde waarneming van de **Taigaboombkruiper** komt van een niet zo voor de hand liggende plek: een tuin in een nieuwbouwwijk in Bemmelen. De **Buidelmees** wordt twee keer gehoord: in de Millingerwaard en op de Hamert. Dat er ook klein grut ongemerkt ons gebied doorkruist, bewijzen de ringvangsten van een **Bruine**

Boszanger en een **Siberische Tjiftjaf**. In deze periode is opvallend vaak te genieten van de **Baardman**. Op 13 oktober begint het bij Linden, niet veel later volgen de Hamert, de Hatertse Vennen en Tiengeboden in de Ooijpolder. In het vervolg van de winter laat deze prachtige soort zich altijd wel ergens in het werkgebied bewonderen; een buitenkans die weinig waarnemers laten liggen, getuige de ruim 300 ingevoerde meldingen. Afgaand op het aantal verschillende meldplaatsen moeten er in onze streken minimaal zeven **Klapksters** hebben overwinterd. Dit is (hopelijk) een conservatieve schatting. De **Europese Kanarie** is een soort die lijkt voorbehouden aan bezoekers van een trektelpost. Een goed gehoor strekt hierbij tot aanbeveling. Hetzelfde kan gezegd worden van de **IJsgors**. Deze kan acht keer overvliegend worden opgepikt. Ook de enige waarneming van een **Grauwe Gors** komt van een telpost. Op 4 november vliegt er een over de Hamert. Van de kraaiachtigen is te vermelden dat in december in Grave een **Bonte Kraai** zou zijn gezien.

Deze winter hebben we te maken met een invasiejaar voor Barmsijsen. Vanaf 19 november worden ze ineens veel meer gezien dan normaal. Elders in het land worden groepen van wel 500 vogels gezien. De influx betreft vooral de **Grote Barmsijs**, de noordelijke tegenhanger van de sterk gelijkende **Kleine Barmsijs**. Ook aan ons gebied gaat dit fenomeen (gelukkig) niet onopgemerkt voorbij. Al op 16 november zijn er drie ter plaatse bij Linden en vanaf dat moment volgen dagelijks nieuwe waarnemingen. In totaal wordt de soort bijna 300 keer gemeld. De grootste groep, tachtig stuks, wordt op de Hamert gezien. De **Kleine Barmsijs** komt ruim vijftig keer in de boeken. Overigens komen ook gemengde groepen

voor. En vaak kan het onderscheid niet met zekerheid worden gemaakt en wordt melding gemaakt van een 'Barmsijs-onbekend'. Als zodanig is de soort nog ruim 300 keer ingevoerd. De **Grote Kruisbek** verblijft normaal in Scandinavië. Kennelijk is daar sprake van een slecht mastjaar (weinig zaden) want er worden er in de herfst in Nederland opvallend veel gezien. Ook hier hebben we dus te maken met een invasiejaar. Dit brengt herinneringen boven van het vorige influxjaar, 2013. Toen werd op de Mulderskop geruime tijd een groep van ongeveer twintig vogels gezien. De Grote Kruisbek heeft een extra dikke ondersnavel, waarmee hij bij voorkeur foerageert op kegels van de Grove Den. Eind december/begin januari is een groep van zestien vogels te vinden in de buurt van het Eendenmeer bij Nieuw-Bergen. De soort wordt in totaal zo'n honderd keer ingevoerd. De 'gewone' **Kruisbek**, die vooral foerageert op Fijnspar, komt tweemaal zo vaak voorbij.

Cinclus cinclus

De onbetwiste klapper van deze periode is natuurlijk de langverwachte **Waterspreeuw**. Eindelijk streek hij neer op de plek die voor hem gemaakt lijkt. Als we bedenken dat de Waterspreeuw hier vanaf 1900 slechts elf maal eerder is gezien, is het duidelijk dat het hier om een mega-soort gaat. De Avifauna gaat dan ook ver terug in de tijd: 'Er is één zeker broedgeval bekend en er zijn enkele waarnemingen die op broeden en/of territoriaal gedrag wijzen. In 1913 en 1914 is 'bij Nijmegen' (waarschijnlijk langs een van de snelstromende beken in de stuwwal tussen Nijmegen en Beek-Ubbergen) een paartje Waterspreeuwen gezien. In 1913 was er een nest met vier eieren. In 1914 werd in die zelfde omgeving weer een paar gezien maar er is toen geen nest gevonden' (Gielen J., 2014). Da's dus lang geleden. Broedgevallen hebben

we hier, voor zover bekend, sindsdien niet meer gehad. In de laatste 35 jaar van de vorige eeuw wordt zeven keer melding gemaakt van een 'dipper', zoals zijn toepasselijke Engelse benaming luidt. Steeds zijn de vogels dan even, of hooguit een paar dagen, aanwezig. In deze eeuw stond de teller op twee. In 2007 werd een vogel kortstondig gezien in Weurt en in 2006 was een soms fanatiek baltsende en zingende Waterspreeuw minimaal twee maanden aanwezig op de zuidgrens van het werkgebied langshet Geldernsch-Nierskanaal. Hier ging het om de Roodbuikwaterspreeuw; de vogel van dit jaar is een Zwartbuik-variant. Even terug naar het begin: op 18 november ziet een waarnemer een Waterspreeuw langs de oever van de Maas bij Beugen. Een week later wordt hij gezien langs de Leigraaf bij Groesbeek (laten we er voor het gemak even van uitgaan dat het steeds om dezelfde vogel gaat). Vervolgens weet hij zich bijna een maand lang schuil te houden om vlak voor de kerst weer op te duiken. Nu op een uitgelezen stek: de vaak snelstromende waterinlaat bij het Hollands-Duits gemaal, dicht bij het centrum van Nijmegen. Hier groeit het dier uit tot een ware attractie. Hij laat zich heel goed benaderen; fotografen kunnen bij wijze van spreken hun telelens thuislaten. Kennelijk is er een overvloed aan voedsel want hij weet van geen wijken (als ik dit schrijf, wordt hij nog altijd waargenomen). Als gezegd: hij ontpopt zich tot een geweldige trekpleister. Op 31 januari is de vogel inmiddels 532 keer (!) ingevoerd op Waarneming.nl, veelal vergezeld van een juichend commentaar. Een hele treffende: 'Prachtig kunnen zien! Leuk beest: vliegend als een ijsvogel, drijvend als een Alkje. Veelvuldig foeragerend, bijna altijd raak'. Meerdere waarnemers vermelden ook dat ze vogel hebben horen zingen. Kortom, een fantastische soort om dit overzicht mee af te sluiten!

Zwartbuikwaterspreeuw, 19 januari 2018, H-D gemaal - Ooijpolder

Foto: Harvey van Diek

Ander faunanieuws

Sjak Gielen

Dit artikel is geheel gewijd aan de inspanningen van een vijftal VWG-leden om in 2017 zoveel mogelijk soorten planten, dieren en schimmels waar te nemen binnen de begrenzing van hun eigen tuin. Hierbij ging het om vijf zeer uiteenlopende locaties. Jan Jacobs woont in De Horst (bij Groesbeek), Bart van Hoogstraten in Nijmegen aan de Graafseweg, Jordy Houkes in een Wijchense nieuwbouwwijk, Jochem Kühnen in het dorp Beek en Martien van Bergen in het buitengebied van Arnhem-Zuid. Alleen al door de ligging van die tuinen zijn de uitkomsten natuurlijk absoluut niet vergelijkbaar. Maar voor alle vijf was het noodzakelijk om naar soortgroepen te kijken waarnaar eerder niet of nauwelijks gekeken werd. Wilde je een redelijke score halen dan was bijvoorbeeld plantenkennis, kennis van nachtvlinders en van korstmossen eigenlijk onontbeerlijk. Dat maakt de pogingen ook zo leuk.

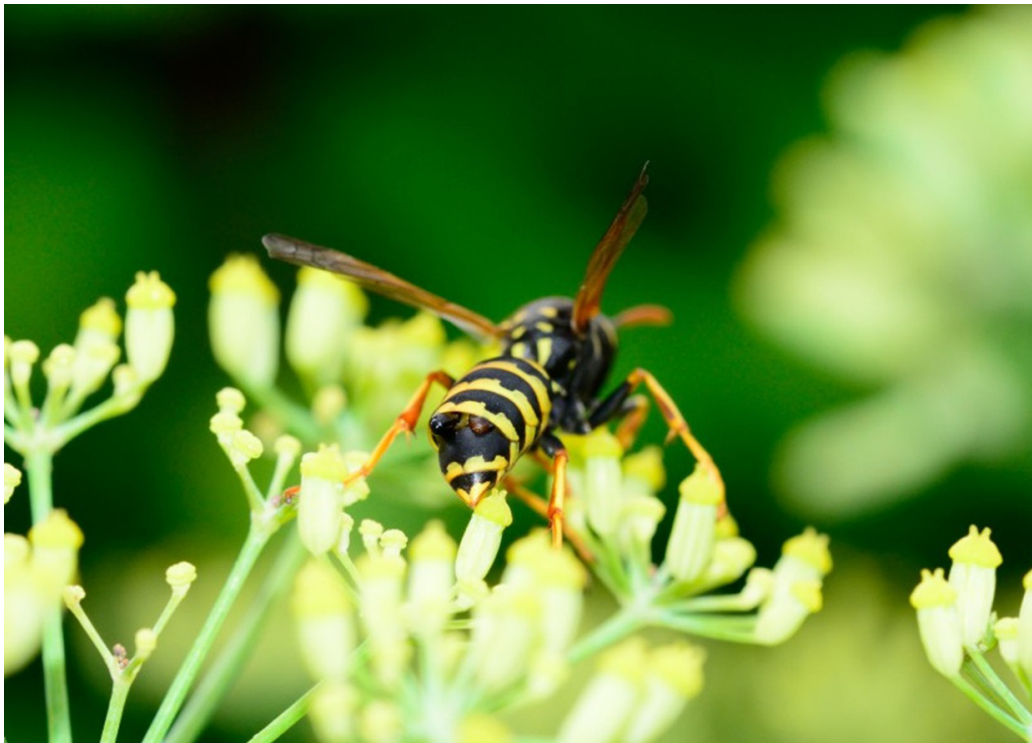
Alseerste de waarnemingen van **Jordy Houkes**. Zoals bijgaande foto toont, heeft Jordy er werk van gemaakt om zijn tuin aantrekkelijk te maken voor angeldragers. Het hotel werd geopend in de winter van 2016/2017 er werd direct volop gebruikt. Inmiddels heeft Jordy 23 verschillende bijensoorten kunnen determineren. Zijn eigen woorden: 'een echte aanrader, zo'n zelfgemaakt bijenhotel'.

De tuin is gelegen in Wijchen-Zuid en is niet groot. De voor- en achtertuin zijn in totaal 65 m². De voortuin ligt op het zuidoosten en de achtertuin op het noordwesten. De tuin bestaat uit een aantal borders. De achtertuin is volledig omsloten door een schuur en door schuttingen. Erg jammer, want daardoor zijn de mogelijkheden voor zoogdieren zeer beperkt. De afgelopen twee jaar is Jordy erg druk geweest met het aanplanten van voornamelijk inheemse soorten die nut

Insectenhotel in de tuin van Jordy

Foto: Jordy Houkes

Veldwespwaaiertjes bij de Franse Veldwesp

Foto: Jordy Houkes

hebben voor vlinders of bijen. Zo moesten buxus en coniferen plaats maken voor Beemdkroon, Betonie, Boerenwormkruid, Longkruid en diverse klokjes. Zijn jaarlijst van slechts 15 planten geeft aan dat aangeplante soorten niet zijn meegeteld.

De aanwezigheid van inheemse plantensoorten trok al vrij snel veel nieuwe soorten aan. Daarom werd vanaf 2015 actief een tuinlijst bijgehouden. In dat kader werd voor de tuin een eigen gebied aangemaakt op Waarneming.nl. Jordy's persoonlijke voorkeur gaat uit naar nachtvlinders, wantsen, zweefvliegen en bijen. Inmiddels heeft hij 226 verschillende nachtvlinders, 47 verschillende wantsen en 29 verschillende zweefvliegen vastgesteld.

Tot 2018 werden in al die jaren 630 verschillende tuinsoorten gedetermineerd.

In 2017 stakte de teller pas op 480. Er konden vorig jaar 44 vogelsoorten genoteerd worden

met als absolute topser 39 overvliegende Kraanvogels die op 4 maart gefotografeerd werden vanuit het zolderraam, na een tip van Arie van Dijk die meldde dat ze eraan kwamen. De drie uilensoorten die keurig met geluidsopnamen werden gedocumenteerd (Bosuil, Kerkuil en Steenuil) mogen er natuurlijk ook wel zijn. Bij de zoogdieren valt op dat vijf vleermuissoorten door het gebruik van een batlogger op naam zijn gebracht. Paddenstoelen, korstmossen, vissen, reptielen en amfibieën heeft Jordy niet mogen verwelkomen in 2017, maar een jaarlijst van 194 nachtvlinders waaronder twee zeer zeldzame is ronduit indrukwekkend. En Jordy zou Jordy niet zijn als het leeuwendeel van de waarnemingen niet met een mooie foto of sonogram gedocumenteerd zou zijn.

Soms zit het mee en konden twee soorten in een klap genoteerd worden, maar daarvoor is wel enige kennis vereist. Dat was het geval toen op 28 juli bijgaande foto bestudeerd werd. De Franse Veldwesp bleek

gastheer te zijn van twee zeer zeldzame lifters: Veldwespwaaiertjes. Deze parasiet lift mee naar het nest van de gastheer. Eenmaal in het nest wacht de larve vermoedelijk tot de larve van de bij of wesp uit het ei komt. Daarna vreet de larve zich bij de gastheer naar binnen in het achterlijf waar hij vervolgens zijn verdere leven slijt.

Hulpmiddelen die gebruikt werden om zo'n mooi jaartotaal te bereiken, zijn naast het bijenhotel, een nachtvlinderopstelling met laken (bijvangst van wantsen, cicaden en dergelijke), een geluidsrecorder die in de nacht overvliegende vogels registreert en een batlogger voor vleermuizen.

Voor 2018 heeft Jordy twee wenssoorten: de Heggenrankbij en Gewone Slobkousbij.

De tweede tuin in het rijtje is die van **Jochem**

Kühnen. Een tuin in een doorsnee straatje in het dorp Beek. Hij omschrijft zijn eigen tuin als 'redelijk klein' en heeft dus een aantal trucjes moeten uithalen om beestjes te lokken. Naast een bijenhotel is heel wat aan de tuinbeplanting gedaan. Zo hangen tegen de zijkant van de schuur bamboerekken waar jonge Wilde kamperfoelie in klimt. Achter in de tuin staat een schutting met daar tegenaan onder andere Klimhortensia en Klimop (helaas komt de laatste niet tot bloei). Achter de garage is het wat ongeordend en groeit weelderig een Framboos, Echte Valeriaan en diverse kleinere planten.

Ronduit creatief is het ingraven van drie speciekuipen. Eén bevat ondergedoken waterplanten, de tweede is min of meer verlandend door uitbundige groei van Gele Lis en Wolfspoot, terwijl de derde kuip natte grond bevat; het is een soort moeras

Chrysis indigotea, tuinsoort van Jochem

Foto: Jochem Kühnen

met daarin Grote Kattenstaart. Om deze 'vijvertjes' heen groeien krachtige planten, zoals Koninginnekruid, Moerasspirea en Grote Wederik.

Direct achter de schuur bevindt zich een verblijfplaats die is bedoeld voor marterachtigen. Het is een met muurstenen opgebouwde droge ruimte, voorzien van camerabewaking. Ernaast staat een geknotte Boswilg die flink groeit en elke twee jaar geknot wordt. De rijke, vroege bloei trekt veel leuke soorten en ook in blad is het een erg goed bezochte boom.

Sinds 2014 houdt Jochem actief een tuinlijst bij. Daarbij heeft ook hij voor de tuin een eigen gebied aangemaakt op Waarneming.nl. Inmiddels staat de tuinteller na al die jaren op 765 soorten waaronder 277 nachtvlinders, 23 spinnen en liefst 72 angeldragers (Jochems specialiteit). De zeer zeldzame *Chrysis indigotea* - ja daar valt de doorsnee lezer de mond natuurlijk wel van open – werd door Jochem zelf niet eens als een van de toppers van 2017 genoemd.

Op hem maakte de Gewone Kegelbij van vier dagen later meer indruk 'omdat die zo lekker lastig te determineren was'. Zonder het beest te doden is namelijk de bestippling van het 4^e onderlijfsegment erg lastig te bekijken.

Exact een maand later, op 19 juli, was het weer bingo met de Knoopkruidbladluis *Uroleucon jaceicola*. Jochems eigen woorden: 'Vroeg of laat moest deze specialist zich wel gaan melden, maar voor een bladluisliefhebber als ik is het wel zo leuk als dat dan ook gebeurt'. Een ander toppertje uit 2017 was de Mierenboktor (*Anaglyptus mysticus*) die op 16 mei, nadat Jochem zijn camerabeelden had bekeken, uit één van de Gierzwaluwnestkasten

gevangen kon worden.

Dat vossen slim zijn, wisten we natuurlijk. Nog net op de valreep liep een vos op 21 december doodleuk over het tuinpad, getuige de beelden van een vaste camera. Hij finishte als laatste van 210 tuinsoorten in 2017. Minder slim was de Bunzing die op 1 januari 2018 - net buiten de tijdslimiet dus - een kikker kwam vangen in de vijver. Zie desgewenst: <https://youtu.be/pBgNxcu4jkc>. Ook Jochem heeft twee wenssoorten voor de toekomst: de Wezel en de Bonte Wilgentakluis. Ik zou over de laatste willen zeggen: 'mooi toch, waar een mens zoal blij van kan worden'. Nog hoger op het verlanglijstje van Jochem staat – maar dat is natuurlijk geen tuinsoort - het slopen van de garage om plaats te maken voor een natuurvriendelijke vijver en een grote insectenwand.

De ontwikkelingen en het beeldmateriaal van nieuwe waarnemingen zijn te volgen op Jochems eigen website: www.xjochemx.nl.

Dan een tuin in het buitengebied. Die van **Jan Jacobs** bevindt zich aan de rand van het dorp De Horst achter Groesbeek. Dat 'achter' is dan wel bekeken vanuit Nijmeegs perspectief. Ook Jan kijkt al meerdere jaren omhoog, omlaag en opzij, maar hij heeft daarbij als gedisciplineerde lijstjesmaker zichzelf de strikte beperking opgelegd van denkbeeldige lijnen die zijn 'landgoed' naar alle kanten exact begrenzen. Hij heeft in al die jaren een veelzijdig spectrum opgebouwd aan tuinsoorten waarbij korstmossen (7), vogels (58), dagvlinders (21) en nachtvlinders (238) relatief goed vertegenwoordigd zijn. Terwijl de eeuwige jaarlijst tegen de 500 aanschurkt noemt Jan het experiment om in 2017 op zijn domein zoveel mogelijk soorten te tellen 'niet goed uit de verf gekomen'. Het op naam brengen van obscure soortgroepen

*Keizersmantel op Buddleia in de tuin van Jan**Foto: Jan Jacobs*

zoals spinnen, weekdieren, vliegen en muggen bleek lastiger dan gedacht, terwijl het ook niet meeviel om een vol jaar lang de boog gespannen te houden. Ik heb zijn spec.- en indet-soorten niet meegenomen in de eindscore, want dan had hij alle anderen ruim achter zich gelaten. Onder de 250 soorten die zich in 2017 lieten zien, zat echter wel een aantal juweeltjes. Wie heeft er nu een Keizersmantel op zijn tuinlijst staan? Nou, Jan dus.

Een andere topper was het Klein Vliegend hert dat in de lichtval zat op 28 mei. En dat een tuin in het buitengebied in de

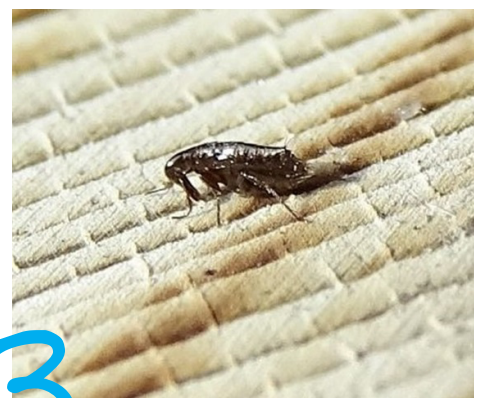
trektijd ook leuke overvliegende vogels kan vangen binnen de strenge denkbeeldige grenslijnen werd bewezen via een mooi laag overvliegende Rode Wouw op 3 april (of was het 1 april, Jan?) en een laat in de avond overvliegend Witgatje op 20 april.

Met 21 Kippenvlooien ben je dan wel weer vet als plattelandsbewoner en geen batreclorder betekent ook maar één vleermuizensoort en dan nog een kleine ook.

De quizvraag van Jan gaat over de waargenomen soorten van foto A en B hieronder. Alle goede inzenders kunnen bij hem een gratis Kippenvlo komen ophalen.

Quiz- vraag

Welke foto toont de Kippervlo en op welke foto staat *Dicytomyia ornata*?

A**B**

Op naar de stadstuin van **Bart van Hoogstraten** aan de drukke Graafseweg in Nijmegen. Midden in de stad? 'Dat is wel haast onbegonnen werk', hoor ik de lezer zeggen. Daar denkt Bart zelf anders over. Ik bof met mijn tuin qua locatie en oppervlak; bijna 400 m² tegenover de bosjes van de Boskapel en niet ver van het Goffertpark, in een groot gesloten huizenblok waarbij alle burens ook zo'n grote en diepe tuin hebben. Het is dus nogal groen achterom. De tuin is een wilde tuin met veel bloeiende planten, een tuinvijver, insectenhotel, enkele grote bomen (zowel loof- als pijn-). De begroeiing wordt zo gevarieerd mogelijk gemaakt. Het gebruik van gif is uiteraard uit den boze. Soorten moeten in of boven de tuin zitten/vliegen/roepen/zingen en wild zijn (een soort bij de burens doet dus niet mee, een exoot ook niet) om te worden opgenomen in de Hall of Fame. Inheemse wilde planten worden positief gediscrimineerd ten opzichte van exoten en cultivars.

Het jaar 2017 leverde 233 soorten op, wat net niet genoeg was om de levenslijst van de tuin op 400 te brengen.

Waar de Huismus het onder de vogels vies liet afweten in 2017 maakte de Slechtvalk dat gemis natuurlijk ruimschoots goed. En als je met de nachtvlinders onder de 100 blijft steken, zul je dat ergens anders moeten goedmaken. En dat zijn de planten dan geworden hetgeen met zo'n grote tuin ook niet zal verbazen.

Erg leuk was de waarneming van *Clanoptilus elegans*, een 5 tot 6 mm grote nieuwe keversoort in Nederland die wel wat weg heeft van de overbekende Roodtipbasterdwekschildkever, maar dan met een gele tip. Sinds 2008 in Nederland

Clanoptilus elegans in de tuin van Bart
Foto: Bart van Hoogstraten

gearriveerd vanuit Duitsland.

Een andere leuke keversoort, de Dwarsvlek-wespenboktor die Bart per ongeluk voor zijn dubbelganger, de Kleine Wespenbok had uitgescholden, bleek in 2011 pas de achtste van Nederland te zijn.

Bart zelf over andere toppers van zijn eeuwige tuinlijst: 'Mijn mooiste soorten (uiteindelijk ben ik vogelaar) zijn een groep Kraanvogels die over de Graafseweg richting Keizer Karelplein vlogen en waarbij een arm van de V-formatie over mijn huis kwam, een Draaihals in 2012 en mogelijk hetzelfde exemplaar dat exact vijf jaar later tegen het raam vloog van de buurvrouw en in het donker van onze schuur weer boven Jan wist te komen (geweldig om dat beest in mijn hand te hebben en dan zijn naam te begrijpen).

Een bedelende jonge Ransuil in de Grove Den achter in mijn tuin kon met een geluidsopname gestaafd worden. Wat de in de buurt verblijvende Appelvinken uiteindelijk wel lukte – zichtbaar over mijn tuin vliegen – lukt de Koperwieken van het Boskapelbosje

nog steeds maar niet.

Tot slot een leuke anekdote. Toen ik nog niet zo met vogelgeluiden bezig was meende ik een Steenuil achterom te hebben. Die liet elke avond op vast tijdstip van zich horen. Menno Hornman woont bij mij in de buurt en hij was daar zo nieuwsgierig naar dat hij bij me op bezoek kwam, maar hij hoorde al snel dat het iets anders was. Na een korte zoektocht met zijn tweeën door de buurt bleek het een Valkparkiet te zijn in een kooi waarvan de eigenaar na thuiskomst van het werk het raam open zette waarachter die kooi stond.'

En dan last but not least de landerijen van de enige grootgrondbezitter onder de vijf respondenten. **Martien van Bergen** gebruikt als rekeneenheid om de oppervlakte van zijn tuin aan te geven het begrip hectare. Wel is een kwart ha minder te bevatten dan 2500 m². Maar goed, bij Martien gaat alles in het groot. Gelegen in het buitengebied van Arnhem-Zuid op de grens van een oude stroomrug van de Rijn in de komklei van de Overbetuwe liggen zijn gronden: een voormalig boomgaardgebied. De zware Betuwse voedselrijke komklei is her en der na jaren van maaien en afvoeren plaatselijk verarmd. Hier weet nu zelfs Bosanemoon zich te handhaven.

Aan de westkant ligt een 40 jaar oude singel van Zwarte en Grauwe Els en Zomereik. In de winter is dit de voorraadkast van Sijs en Putter. Afgelopen winter ook opengesteld voor en bezocht door Kleine en Grote Barmsijs. Onder deze singel is het een zootje van oud hout en takkenbossen waarin regelmatig een heel stiekeme Bunzing verblijft wiens nageslacht zich in 2015 liet horen en zien. Sinds een paar jaar heeft Martien een forse vijver met een

diameter van 5 meter. De feestelijke opening in 2016 werd bezocht door Grote Gele Kwikstaart en Europese Kanarie. Het aantal kippen dat vrij kan scharrelen op het terrein is keurig afgestemd op de overlevingskansen van de Bosanemoon.

De doelstelling van Martien voor 2017 was om op de eeuwige tuinlijst de 1000 soorten te passeren en dat is gelukt (1069). Nachtvinders (356) vormen eenderde van alle soorten. Maar 94 vliegen en muggen vind ik persoonlijk behoorlijk indrukwekkend. Zonder alle planten te hebben genoteerd zijn er in 2017 toch 429 soorten op de jaarlijst terecht gekomen. Omdat veel naar mijnen en gallen wordt gekeken komen waardplanten (onder andere Roomse Kervel) soms als bijvangst op de jaarlijst.

2017 leverde een mooi aantal nachtvinders op. Onder de 212 soorten werd vooral de Bruine Sikkeluil als nieuwe tuinsoort enthousiast verwelkomd, ook al bleek hij later bij de 1000-soortendag in de Maasduinen minder zeldzaam te zijn dan gedacht.

Martien heeft wel vaker van die momenten waarop hij helemaal niet zo nodig weg hoeft. Zoviel de vakantie van 2013 in het water omdat hij tijdens het eten een mooie vlinder langs zag komen. Meteen naar buiten bleek het een vrouwtje Keizersmantel te zijn. Nauwelijks bekomen teruglopend om de maaltijd voort te zetten, zat er een Sleedoornpage op het Koninginnekruid.

De vakantie van 2017 werd op 3 mei al geannuleerd omdat Martien op die dag zittend achter zijn computer eerst een Grasmus en een mannetje Gekraagde Roodstaart (broedgeval?) zag. Toen daar nog een Bonte Vliegenvanger overheen kwam, dacht hij 'ik

ga er niet meer op uit, ik blijf gewoon thuis'. Maar ja, de volgende dag was alles weer gewoon.

Al zo'n jaar of dertig staan er twee Vuilboomstruiken in de tuin die door de gespreide bloei aantrekkelijk zijn voor snoepers als bijen. De struik vormt al jaren de waardplant van de vele lokale Boomblauwtjes. Sinds een paar jaar heeft ook de Citroenvlinder eindelijk toegehaapt. Voor hem was de struik eigenlijk geplant, maar het heeft wel erg lang geduurd.

Martien verbouwt veel van zijn eigen groenten. Zo'n groentetuin levert ook een bijdrage aan de lijst met onkruiden, mossen, plantenziektes en planteneters. Helaas was de bijdrage in 2017 uiterst marginaal. Toch rottig, zo'n jaar zonder onkruiden, plantenziektes en luizen.

Wellicht heeft dit stukje tot gevolg dat meer vogelaars breder gaan kijken en voor leuke soortjes niet meer naar de andere kant van Nederland hoeven te reizen. Dan heb ik in ieder geval mijn doelstelling ruimschoots gehaald.

Een snippertje van Martiens tuin

Foto: Martien van Bergen

De Pontische Meeuw als wormeneter

Minne Feenstra

De meeste vogelaars kennen het volgende beeld wel: een groepje Kokmeeuwen of Stormmeeuwen dat geconcentreerd met de poten staat te trappelen op een gazon in de stad of op een grasland ergens in het buitengebied. Wie vaker in de kustgebieden komt, kent dit gedrag ook wel van Zilvermeeuwen. Regenwormen associëren de trillingen met een naderende Mol en vluchten boven de grond, waar de meeuwen de een na de andere worm naar binnen werken.

Begin januari 2018 was er dagelijks een flinke groep Stormmeeuwen op deze manier aan het foerageren in een graslandperceel in het Circul van de Ooij. Door langdurig hoogwater was de grondwaterstand daar flink omhoog gekomen en de wormen kennelijk ook. Tussen de Stormmeeuwen was ook een adulte Pontische Meeuw heel ijverig aan het trappelen, zeker 20 minuten lang. Ook Peter Hoppenbrouwers zag en fotografeerde deze meeuw twee dagen later op dezelfde plek. Bij Pontische Meeuwen had ik dit gedrag nog nooit gezien. Ze doen het dus wel. Echte meeuwen!

De Pontische meeuw als wormeneter

Foto: Peter Hoppenbrouwers

De vijf mooiste vogelwaarnemingen van...

Kees Schreven

In deze rubriek brengen we de vogelpassie van onze leden in beeld aan de hand van hun vijf mooiste vogelwaarnemingen.

'Ik kreeg vogels thuis in Groesbeek met de paplepel ingegoten. Mijn ouders hadden er oog voor, de buurman was een vogelaar en samen met mijn twee broers en mijn zus waren we lid van de Aardhommels, de jeugdnatuurclub in Groesbeek. Elke twee weken trokken we met die club de natuur in met bevlogen mensen als Henk Klaassen als begeleider. Dat was echt genieten. Ik denk dat ik vanaf mijn achtste al echt een vogelaar was. Samen met mijn oudere broer Stijn gingen we vaak vogels kijken in de Ooijpolder of de Bruuk. Vanaf 2002 nam ik ook deel aan de weidevogelwerkgroep in Groesbeek. Toen viel het kwartje helemaal. Ik vond het zoeken naar nesten, het ringen en meten van jongen, het bijhouden van alle ontwikkelingen in een gebied en het systematisch onderzoek doen helemaal geweldig.

Niet zo raar dus dat ik uiteindelijk biologie ging studeren in Wageningen en later evolutionaire biologie in Groningen. Momenteel doe ik als promovendus onderzoek naar Kleine Rietganzen. Door klimaatverandering zijn de traditionele gebieden al te ver ontwikkeld als de ganzen er aankomen. De Arctische voedselpiek is eigenlijk al voorbij, het gras is al te ver gegroeid. De ganzen moeten net groeiend gras hebben, dat veel voedzamer is. In mijn onderzoek probeer ik te achterhalen of de Kleine Rietganzen zich aan kunnen passen. In augustus vertrek ik voor het onderzoek naar Spitsbergen. Daar kijk ik naar uit, maar ik geniet net zo veel van de Nederlandse vogels.

Een nest met Pimpelmezen en het gedrag van ouders en kuikens, is ook schitterend om te observeren."

De drie mooiste vogelervaringen in Nederland

1. **Griel in Groesbeek** – 'In 2007 ontdekte ik tijdens een weidevogelrondje met de werkgroep een Griel. Hij vloog opeens voor ons uit. Eerst dacht ik nog even dat het een jonge meeuw was, maar toen kwam de Griel met een boogje om ons heen gevlogen en wist ik het zeker. Ik was nog jong en de oudere vogelaars dachten nog even dat ik het verkeerd gezien had. Maar toen hij zijn wulpachtige roep liet horen, kon het echt niet meer missen. Uiteindelijk hebben veel andere vogelaars van

de VWG Nijmegen de Griel ook nog kunnen zien. Voor mij was het echt een speciale waarneming omdat ik de Griel zelf ontdekte.'

2. 100.000 steltlopers op Griend – 'In september 2017 zat ik voor mijn studie op vogeleiland Griend. Ik was de hele dag op het wad bezig geweest met mijn onderzoek naar garnalen en hoe Kanoeten daarop jagen. Toen ik op het eiland terugkwam met inkomend hoogwater vlogen er meer dan 100.000 steltlopers om me heen. Rosse Grutto's, Bonte Strandlopers, Kanoeten, Drieteenstrandlopers... Je hoort wel altijd dat er zoveel vogels in het waddengebied zitten, maar toen voelde ik het echt. Zo massaal, zo indrukwekkend. En dan die wind erbij en het geluid van de vogels, onvergetelijk!'

3. Mijn eerste Haviksnest – 'Vanaf 2007 was ik ook lid van de roofvogelwerkgroep in Groesbeek. Daarbij klommen ervaren vogelaars in de bomen en bleef ik beneden om mee te helpen met ringen en wegen. Maar in 2011 ben ik in Wageningen zelf met klimijzers naar mijn eerste Haviksnest geklommen. Het zat op 27 meter hoogte. Je zit opeens echt midden tussen de boomtoppen en ziet het bos in een heel andere dimensie. Het is een soort duinlandschap tussen de boomtoppen. Het bos lijkt ook veel hoger en groter van bovenuit. En zo'n boom gaat niet alleen heen en weer, hij draait ook deels om zijn as. Al met al een bijzonder spectaculaire ervaring. De beloning was een mooi Haviksnest met vier eieren en een uitgekomen jong.'

De twee mooiste vogelwaarnemingen in het buitenland

4. Grote Jagers op de Faeröer Eilanden –

'In 2013 ben ik een promovendus uit Glasgow gaan assisteren die onderzoek deed naar Grote Jagers op de Faeröer Eilanden. De Grote Jagers bleken oersterke vogels; één bonk spieren. Je moet echt oppassen voor die scherpe snavel en klauwen. Ze vallen je ook echt aan. Een vogel kwam op een gegeven moment wel heel dichtbij. Ik had deze vogel niet zien aankomen en de Grote Jager sloeg met zijn poten keihard tegen mijn slaap. Ik ging echt even bijna van mijn stokje. Uiteindelijk hebben we in twee maanden tijd vijftig volwassen Grote Jagers en veertig jongen geringd. Fantastisch om deze magnifieke vogels van zo dichtbij te kunnen meemaken.'

5. Grauwe Franjepoten in Rusland –

'In 2014 ging ik mee met een expeditie naar Rusland voor onderzoek aan Brandganzen, Grauwe Franjepoten en Kleine Jagers. Op het eilandje Tobseda, in het noordwesten van Rusland, bij de grens met Finland, vingen we Grauwe Franjepoten op het nest en rustten we ze uit met een geolocator. Soms, als het windstil was, zat je continu met een dikke wolk muggen om je hoofd. Zonder hoofdnetjes was het werk dan echt niet te doen. Maar die Grauwe Franjepoten maakten alles goed. Ze zijn zo prachtig. Heel fragiele beestjes van nog geen dertig gram. Alles heel fijn, met zo'n klein priemsnaveltje.'

Activiteitenoverzicht voorjaar 2018

Het einde van de winter nadert en op sommige dagen is het voorjaar al een beetje te voelen. Het zal niet lang meer duren of veel broedvogels zullen terugkeren. De periode van voorjaars trek en zingende broedvogels is een héél fijne! En dat betekent dat we veel het veld in gaan. Hieronder volgt een opsomming van geplande activiteiten maar houd ook zeker de agenda op de website en de Facebookpagina in de gaten, want er zullen in de komende periode nog meer excursies gepland worden!

Dinsdagavondexcursies

Het streven is om vanaf de tweede dinsdag van april tot en met de vijfde dinsdag van mei iedere week een Dinsdagavondexcursie aan te bieden. Per fiets of te voet wordt onder begeleiding van een meer ervaren vogelaar een gebied in het Rijk van Nijmegen verkend. Aanmelden is niet nodig. De volgende excursies zijn reeds gepland.

- Dinsdag 10 april – Ooijpolder. 18:45 vanaf het Hollands-Duits Gemaal per fiets
- Dinsdag 17 april – Ooijpolder. 18:45 vanaf het Hollands-Duits Gemaal per fiets
- Dinsdag 29 mei - Nachtzwaluwen Mulderskop. 21:45 te voet vanaf parkeerplaats van het Zweefvliegveld bij Malden

Aan de overige dinsdagavonden zal nog invulling worden gegeven.

Vrijdag 27 april - Excursie Hamert. 06:00 tot 14:00

Onder leiding van Paul Gnodde zal deze ochtend een excursie plaatsvinden op de Hamert: één van de meest vogelrijke gebieden in onze regio. Opgeven via e-mail: paul.gnodde@hetnet.nl. Graag je 06-nummer doorgeven én aangeven of je bereid bent te rijden.

Zondag 6 mei - Regionale Big Day 2018

Sinds een aantal jaren is de regionale VWG – Big Day een event dat je niet mag missen! Het is een competitie: wie ziet of hoort met zijn team op zondag 6 mei 2018 de meeste vogelsoorten in het werkgebied van onze Vogelwerkgroep?

Een Big Day is het leukst met veel teams. Het doel is niet alleen het regionaal record te verbreken, maar vooral ook een dag gezellig samen vogels te kijken, veel leuke soorten te zien en je persoonlijk record op scherp te zetten. Ook voor beginnende vogelaars is het dus zeker leuk!

Meld je aan via bramubels@hotmail.com en kijk in de agenda op de website voor de spelregels.

12 t/m 21 mei - Nationale Vogelweek

Kijk voor alle excursies op www.vogelweek.nl.